

ΚΟΥΒΕΝΤΙΑΖΟΝΤΑΣ ΜΕ ΤΟΝ Γ. ΡΙΤΣΟ

Χαρούνη
14.12.1977

Το να δει κανείς τον Γιάννη Ρίτσο είναι κάτι το σχεδόν ακατόρθωτο, γι' αυτό και δεν τό έπιχε σ'αυν πολλοί. Όλοι γνωρίζουν το πόσο πλούσιος είναι ο χρόνος του ποιητή, γνωρίζουν πως άρνεϊται ταξίδια σ' όλο τον κόσμο, δεν βλέπει θέατρο, ή άλλο θέαμα παρά πολύ σπάνια, δεν βγαίνει παρά για μεγάλη ανάγκη, ακριβώς γι' αυτό. Γιατί τόν κυνηγάει ή έγνοια για τόν χαμένο χρόνο.

Φαίνεται όμως πως ή λέξη «Κύπρος» έξασκεί στον Γ. Ρίτσο μια συγκινητική επίδραση και για μόν ένα είδος μαγικού ραβδιού, πώς βας άνοιγει την πόρτα του κάθε φορά που θα ζητήσουμε να τόν δοίμε. Ο ίδιος ό ποιητής λέει με άφοπλιστική απλότητα πως τόν σπίτι του είναι άνοιχτό για τόν κάθε φίλο, αλλά αλλοίμονο αν όλοι οι φίλοι του ζητούσαν να τόν δούν.

Μπαίνοντας στό μικρό διαμέρισμα της όδου Κόρακα έχεις άμέσως την διπλή εντύπωση: Του γεμάτου και του ύποβλητικού. Τα περισσότερα αντικείμενα μέσα εκεί είναι έργα του Ρίτσου, είναι τά έργα της σκόλης του διαλείμματος από την όκτάωρη καθημερινή πνευματική εργασία. Είναι εκεί πέτρες, έκατοντάδες πέτρες σ' όλα τά μεγέθη παρμένες από την παραλία της Σάμου και ζωγραφισμένες από τόν χέρι του ποιητή, με βάση τόν σχήμα και τις φυσικές γραμμές τους. Είναι άκόμη ρίζες και κόκκαλα κι' αυτά διαμορφωμένα μ' ελάχιστη επέμβαση σέ μικρά έργα τέχνης. Στους τοίχους, πίνακες και πάλι καμωμένοι από τόν Ρίτσο. Δεν ξέρεις αν ή ύποβλητικότητα άναόδεται από όλα αυτά τά μικροαντικείμενα που σκεπάζουν πιά και έπιπλα και πάτωμα, ή από την προκλαστική μουσική (τήν μεγάλη άγάπη του Ρίτσου) που συνοδεύει την κουβέντα του, ή από τήν ίδια τήν παρουσία του, τή γλυκειά, σοβαρή φιλική αλλά και άπροσητή ως ένα βαθμό.

Κάθε φορά που βρέθηκα στην ίδια θέση του καναπέ, τριγυρισμένη από βιβλία (στ' αλήθεια, ποιές είναι οι περισσότερες, οι πέτρες ή τά βιβλία;) άπέναντι στον ποιητή, κάνω μέσα μου αυτή τήν ίδια έρώτηση. Τι είναι εκεί μέσα τόν τόσο άκτινοβολό, τόν τόσο φορτισμένο με κοιλταύρα και μαγεία, που σε κρατάει σσηλωμένο, τεινωμένο στή θέση σου. Σίγουρα πάνω άπ' όλα ό ίδιος ό Ρίτσο. Όλα τά άλλα δεν είναι παρά τόν σκημικό, τέλεια βέβαια φροντισμένο αλλά πάντως σκημικό. Και τότε άνοίγεις τόν στόμα σου και λές τήν πρώτη σκέψη που σου περνά από τόν νού. Μπορεί να είναι τέχνη, χορός, μουσική, ποίηση, μπορεί να είναι ραβδισμός ή οτιδήποτε άλλο. Ο ποιητής ποτέ δεν πιάνεται άπροσετοίματος. Ας και καθόταν εκεί, και περιμένε εκείνο ακριβώς τόν θέμα για ν' άρχισει να τόν αναπτύσσει σε πλάτος και σε βάθος να μπαίνει σε λεπτομέρειες που σε κάνουν να σαστίζεις και να λές, που τά ξέρει όλα αυτά, και πώς κυλάει έτσι ή γλώσσα του πιάνοντας τήν κάθε στιγμή τήν κατάλληλη λέξη, με ακρίβεια και προσοχή. Οι κινήσεις του, λεπτές και προσεγμένες, συμβαδίζουν με τήν κουβέντα του. Και τόν μάτι του διαπεραστικό, σε τρυπάει, ως τά πιά κατάβαθα της ψυχής σου. Τίποτα δεν ξεφεύγει από τόν φαινόμενο που λέγεται Ρίτσο.

Μιά φορά του τόπα. Λυπόμαι που δεν έχω μαζί μου ένα μαγνητόφωνο. Όλα αυτά που λέτε είναι διαρτάντα και τ' άφήνουμε

και κυλώνε στό γκρεμό. Άν είχες μαγνητόφωνο, μου λέει, νάσαι σίγουρα πως δεν θα μιλούσα έτσι. Προσπαώ, λοιπόν ν' άνασυντάξω σκόρπιες κουβέντες του που μουκάναν τόση εντύπωση ώστε τις κράτησε ή μνήμη μέσα μου. Μιλούσε, θυμάμαι, για τή ζωή του. Μιά ζωή όλο πόνο μιά κι' όλόκληρη τήν οικογένεια του τήν ξεκλήρισε ή φυματίωση και ή ψυχοπάθεια. Παιδι άκόμη, είχε χάσει μόνον, πατέρα, άδελφό ένα ή μιά άδελφή του είναι ψυχοπαθής από πολύ νεανική ήλικία. Έγώ ό ίδιος, λέει μ' ένα χαμόγελο, είμαι ένα μουσειό από άρρώστους. Κι' όμως ή εμφάνιση του δείχνει ένα

κηφίζει όλόκληρη τή ζωή του. Άπό τόν πρωί στις όκτώ βγαίνει τόν τηλεφώνο από τήν πρίζα κι' άρχίζει τήν δουλειά. Γράφει μέχρι τή μία, άφού πάρει ένα καφέ. Στή μία ξαναβάζει τόν τηλεφώνο και δέχεται ως τις δύο τηλεφωνήματα. Στις δύο πρώνει ένα γιαούρτι και μετά ξανα στη δουλειά ως τις όκτώ τόν βράδυ. Τότε παίρνει τόν μοναδικό γευμα της ημέρας. Κι' από τις δέκα δέχεται, σπάνια βέβαια άρισμένους ανθρώπους.

Άπό μέσα στην μοναξιά μου ζω πιά έντονα ανάμεσα στους ανθρώπους. Είναι σαν να συμπεριχες σε μιά διαδήλωση παρακολούθωντας τήν από ψηλά. Έχεις πιά έντονη τή γείωση τόν συλόου. Η μοναξιά είναι ένας πυρήνας πένθους. Κι' ό ποιητής κάνει μιά συνεχή πάλη ενάντια στον θάνατο, τόν δικό θάνατο, φυσικό και κοινωνικό. Ένάντια στό κατεστημένο, στην άδικία. «Όταν τρελλάθηκε ή άδελφή μου έγραψα ποίημα. Τό ίδιο κι' όταν πέθανε ή αγαπημένη μου βαφτιστικά, ένα τρισχαριτωμένο κοριτσάκι. Χρειάζεται πολλή και επίπονη άσκηση για να μπορείς να μετατρέψεις τόν κάθε συναίσθημα σου σε τέχνη».

ΕΛΛΗΣ ΠΑΙΟΝΙΔΟΥ

ύγιέστατο, πολύ πιο νέο από τήν ήλικία του, και πολύ άρσίο άντρα. Τή μισή του ζωή τήν πέρασε στό νοσοκομείο και τήν άλλη μισή στην έξορία και στις φυλακές. Πώς τά κατάφερε να κρατηθεί έτσι, όρθος και να μάς δώσει τούτ, πιά αγωνιστικούς στίχους της σύγχρονης ποίησης μας; Τι τόν έκανε να άντέξει; Μά ή ποίηση, και μόνο αυτή. «Κατάφερα να διοχετεύσω τά πάντα μέσα στην ποίηση. Πόνος, πίκρα, άγάπη. Για μένα ή ποίηση δεν είναι άπλώς άσχολία, ούτε επάγγελμα. Είναι άρσκειά. Τό κάθε τι που με άποσκά άπ' αυτήν μου είναι διαάρστο. Έπέβαλα στον έαυτό μου αυτοπειθαρχία. Ήμουν δεκαπτά χρονών, βαρεία άρρωστος από φυματίωση. Δίπλα μου πέθαναν κάθε στιγμή. Έπέβαλα στον έαυτό μου κάθε πρωί να κάνω τόν περίπατο μου πλάι στό νεκροτομείο, να βλέπω τούς νεκρούς. Ήθελα να συνηθίσω, να άντιμετωπίσω τόν θάνατο».

Αυτή ή αυτοπειθαρχία χαρα-

Κι' έμωσ μέσα από τή μοναξιά του, που είναι έπιφανειακή, γιατί ζεί μ' όλο τόν κόσμο, ό Ρίτσο παρακολουθεί με μεγάλο ένδιαφέρον τόν τι γίνεται στην Έλλάδα και σ' όλόκληρο τόν κόσμο.

«Στήν πνευματική ζωή της Έλλάδας υπάρχει μεγαλύτερος προβληματισμός τώρα λέει. Η ποίηση γίνεται πιο ακριβολόγα. Ξεφύγαμε από τά δειλινά, τούς συναισθηματισμούς και τραχεία κινουμαστε άνάμεσα στό παρελθό, και στό παρόν, τόν παρόν και τόν μέλλον. Κάτι από τις εικαστικές τέχνες μπήκε στην ποίηση. Υπάρχει και μιά έφεση για γνώση, για μύηση. Στους δύσκολους καιρούς πάντα ό άνθρωπος καταφεύγει στις ρίζες του, για ν' άποκτήσει συνείδηση τών προβλημάτων του. Έτσι στα χρόνια της δικτατορίας ήταν καταπληκτική ή αύξηση της κυκλοφορίας του βιβλίου».

ΕΚΘΕΣΗ ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΡΟΥΜΑΝΙΚΗ ΑΝΕΞΑΡΤΗΣΙΑ

Με τήν εύκαιρία της 100ής έπετείου της άνεξαρτησίας της Ρουμανίας άνοίγει τήν Τρίτη 3 Μαΐου στις 6.30 π.μ., στην αίθουσα της Πνευματικής Στέγης έκθεση φωτογραφίας. Τά έργα είναι θα τελείσει ό Γενικός Διευθυντής του ύπουργείου Έξωτερικών κ. Γ. Πελαγίας.

Η έκθεση θα παραμείνει άνοιχτή μέχρι τις 6 Μαΐου.

Ώρες επίσκεψων: 10 π.μ. — 1 π.μ. και 5—8 π.μ.

ΕΚΘΕΣΗ ΚΕΡΑΜΙΚΗΣ Δ. ΓΕΡΟΚΩΣΤΑ ΣΤΗ ΛΕΜΕΣΟ

ΛΕΜΕΣΟΣ, 30 (Τού άυταπεκριτή μας) Τήν άρχόμενη Πέμπτη 5 Μαΐου στις 8 τόν βράδυ θα άνοιξει στην γκαλερί Ζυγός έκθεση έργων κεραμικής του Δημήτρη Γεροκόστα με τίτλο «Κυκλάμια της Κερύνειας».

Τήν έκθεση θα άγκαϊνιάσει ό μορφωτικός λειτουργός του Υπουργείου Παιδείας κ. Παν. Σέργης.

Ο ποιητής καπνίζει αδιάκοπα. Καπνίζει 55 τσιγάρα τήν ημέρα. «Είναι ή μόνη πολυτέλεια που έπιτρέπω στον έαυτό μου, λέει. Ζώ μόνος, δεν πίνω, δεν τρώω πολύ, δεν βγαίνω πουθενά. Άν μιά μέρα δεν γράφω ποίηση, αισθάνομαι πως ή μέρα δεν όλοκληρώθηκε. Όταν πήγα τόν 1976 στην Ιταλία για να πάρω τόν διεθνή βραβείο Άϊτνα — Τσαρμίνια για 25η μέρες δεν έγραφα γιατί μετακινούμουν διαρκώς. Έριωθα σφεβρά. Έαυτός όμως κράτησα σημειώσεις και όταν γύρισα έγραφα κάμποσα ποιήματα μαζιμένα».

Τό ταχυδρομείο φέρνει καθημερινά για τόν Ρίτσο δεκάδες γραμματα από φίλους και θαυμαστές του σ' όλο τόν κόσμο, δεκάδες βιβλία, περιοδικά, έφημερίδες με ποιήματα του μεταφρασμένα, με άρθρα, κριτικές, αναλύσεις βιογραφίας του. Έργα του έχουν μεταφραστεί στις πιά μακρινές χώρες από τήν Άργεντινή ως τήν Κίνα, σε πάρα πολλές γλώσσες, τόσες που ούτε κι' ό ίδιος δεν μπορεί πιά να πει. «Άν αποφάσιζα ν' άπαντήσω σ' όλες τις έπιστολές που παίρνω, να εύχαριστώ όλους τούς έκδοτες και μεταφραστές μου, θα χρειαζόμουν ένα άπίτελειο γραμματέων, λείειν. Τό ίδιο στερεότυπο είναι ή άπάντηση του σ' όλους όσους πηγαίνουν με διάφορες εύκαιρίες να τόν ζητήσουν τήν παρουσία του σε μιά έκδήλωση, ή κάτι γραμμένο από τόν χέρι του για μιά έπέτειο. «Πάρτε, ότι θέλετε από τήν ποίηση μου. Έκει θα τά βρήτε όλα. Μή μου στερείτε τόν χρόνο μου, που είναι πολύτιμος».

Η Κύπρος, όπως είπα και στην άρχή είναι ή μεγάλη άδυναμία του Γ. Ρίτσου. «Άρσαιο νησί και νέο νησί, νησί τών μαρτυριών» θα πει με πόνο στις 20 Αύγουστου τού 1974 στό ποίημα του Ύμνος και Θρήνος για τήν Κύπρο. Κι' άργότερα, με όποια εύκαιρία τού δοθεί, θα αναφέρει τήν Κύπρο σαν κεντρική τού έγνοια και βάσανο. Κι' ό λός μας όμως άναποδίει στό ίσια αυτή τήν άγάπη. Η ποίηση του Ρίτσου είναι στό στόμα του σ' όλες τις δύσκολες και τις μεγάλες στιγμές μας. Πιστεύουμε άκράδαντα πως μιά έπίσκεψη του Γιάννη Ρίτσου στην Κύπρο θα ήταν πηγή δύναμης και σθένους για τόν λαό μας και από τήν έλλα, πηγή έμπνευσης για τόν ποιητή. Μιά έπίσημη πρόσκληση από μέρος της κυβέρνησης μας νομίζουμε πως θα παραμερίξει τις δυσκολίες και τούς διαταγμούς του Γιάννη Ρίτσου, κι' ές τόν κατακλύζουν καθημερινά προσκλήσεις άπ' όλο τόν κόσμο που τις άρνεϊται.

ΚΟΥΖΙΝΑΙ ΓΚΑΖΙΟΥ
ΠΟΛΥ - ΠΟΛΥ ΕΛΑΦΡΩΣ ΚΤΥΠΗΜΕΝΕΣ
σχεδόν στην ΜΙΣΗ ΤΙΜΗ
N. A. K. ΓΙΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ
8 Εύγενίας και Άντωνίου Θεοδότου
Τηλ. 66240, ΛΕΥΚΩΣΙΑ.

ΖΗΤΟΥΝΤΑΙ

Ζητούνται ειδικευμένοι, άνειδίκευτοι και μαθητευόμενοι τενεκεταπήδες και σιδηρουργοί για κατασκευή και έφαρμογή άγωγών κλιματισμού.

Άποταθείτε:

K. Π. ΚΑΛΑΪΤΚΑ & Π. ΠΑΝΤΕΛΗ
Τηλ. 72592, ΛΕΥΚΩΣΙΑ.

ΕΛΛΗΣ ΠΑΙΟΝΙΔΟΥ

AΣ1.139